

BABA İŐLEVI

DERLEYEN
M. İŐIL ERTÜZÜN

İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI

BABA İŞLEVİ
DERLEYEN M. İŞİL ERTÜZÜN

İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI 406
PSİKE İSTANBUL PSİKANALİZ KİTAPLIĞI
KONFERANSLAR 3

ISBN 978-605-399-264-6

PSİKE İSTANBUL KONFERANSLARI İLE PSİKE İSTANBUL 'ŞİMDİ VE BURADA' KİTAPLARI DİZİLERİ İSTANBUL PSİKANALİZ EĞİTİM, ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME DERNEĞİ (PSİKE İSTANBUL) İLE İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI'NIN İŞBİRLİĞİ İLE YAYINLANMAKTADIR.

1. BASKI İSTANBUL, ARALIK 2012
2. BASKI İSTANBUL, ŞUBAT 2014
3. BASKI İSTANBUL, OCAK 2024

© İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ İKTİSADİ İŞLETMESİ
YAZIŞMA ADRESİ: HACİAHMET MAHALLESİ, PİR HÜSAMETTİN SOKAK, No:20, 34440, BEYOĞLU / İSTANBUL
TELEFON: 0212 311 64 63 - 311 61 34 / FAKS: 0212 216 24 15 • SERTİFİKA No: 51672

www.bilgiyay.com
E-POSTA yayin@bilgiyay.com
DAĞITIM dagitim@bilgiyay.com

Dizi Editörü YAVUZ ERTEN
YAYINA HAZIRLAYAN HATİCE PINAR MUTLU
TASARIM MEHMET ULUSEL
DİZGİ VE UYGULAMA MARATON DİZGİEVİ • www.dizgievi.com
DÜZELTİ REMZİ ABBAS
BASKI VE CİLT BİNCAN MATBAACILIK YAYINCILIK SANAYİ VE TİCARET LİMİTED ŞİRKETİ
TAYAKADIN MAH. ULUBATLI HASAN CAD. NO:255 ARNAVUTKÖY İSTANBUL
TELEFON: 0212 401 98 43 • SERTİFİKA No: 72758

İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ LIBRARY CATALOGING-IN-PUBLICATION DATA
İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANESİ KATALOGLAMA BÖLÜMÜ TARAFINDAN KATALOGLANMIŞTIR.

Conference: Psikanalitik bakışlar (V : 10-11 Aralık 2011 : İstanbul, Türkiye)
Names: Ertüzün, M. İşil, compiler.
Title: Baba işlevi / derleyen M. İşil Ertüzün.
Edition: 3. Baskı.
Description: İstanbul : İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2024. | Includes bibliographical references and index.
Series: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları; 406. Psike İstanbul Psikanaliz Kitaplığı Konferanslar; 3.
Identifiers: ISBN: 9786053992646 (paperback)
Subjects: LCSH: Psychoanalysis. | Psychoanalysis --Congress. | Psychoanalysis --Turkey. | Psychoanalysis and culture. | Fatherhood --Psychological aspects. | Fatherhood --Psychological aspects --Turkey. | Father and child.
Classification: LCC: BF173.P755 2024

PSİKE İSTANBUL PSİKANALİZ KİTAPLIĞI
PSİKANALİTİK BAKIŞLAR - V

BABA İŞLEVİ

DERLEYEN
M. IŞIL ERTÜZÜN

İçindekiler

vii Derleyen ve Yazarlar

ix Sunuş

1 Giriş: Açılış Konuşması

Ayla Yazıcı

3 1 Psikanaliz Kuramlarında Babanın Yeri Paneli

Açılış Konuşması

Bella Habip

7 2 Melanie Klein Kuramında Dişil Konum: Nesne Değişiminden
Simgeleştirmeye Giden Yolda Baba İşlevi

Berrak Ciğeroğlu

15 3 Freud'un Kuramında Baba İşlevi

Nilüfer Erdem

23 4 Babanın Alfa İşlevi

Sezai Halifeoğlu

31 5 Kulisteki Baba: Winnicott ve Yapıtı

Bella Habip

39 6 "Baba, Kimsin Sen?"

Baba İşlevi ve Ötekinin Keşfi

Florence Guignard

49 7 Baba Cinayeti, Tümgüçlülüğün Ölümünden

Doğan Gerçeklik

(Freud'un Keşfinden Lacan'ın ve Bion'un Yaklaşımlarına)

Jacques Dufour

67 8 Hapiste Hayatta Kalma Stratejisi Olarak Yaratıcı Süreç

Lourdes Villafana Poo

79 9 Aktarım-Karşıaktarımda Baba İşlevi:

Baş Ağrısından Oidipus Nitelikli Yanılsamaya

David Millar

- 93 10 Baba İşlevleri, Babalık Hâlleri:
Araştırmaların Düşündürdükleri
Güler Okman Fişek
- 105 11 “Oğlan Dayıya Kız Halaya...”
Aile Dinamikleri ve Nesne İlişkilerinde
Dayının Yeri ve Rolü
Yavuz Erten
- 113 12 Üremeye Yardımcı Tedaviler Bağlamında Babalık İşlevi
M. Işıl Ertüzün
- 121 13 Yeminli Bakireler: Dişilin Reddi ve Baba İşlevi
Melis Tanık Sivri
- 131 14 “Çocukluk Çağında Baba Tarafından
Korunma İhtiyacının Şiddetine Benzer Şiddette
Başka Bir İhtiyaç Tespit Edemiyorum”
Aydan Özdağlar
- 143 15 Tartışma
Elif Ülkü Gürışık - Aydan Özdağlar
- 149 16 Babalar: Kısıtlayıcı mı Yoksa Özgürleştirici mi?
Bana Bir Masal Anlat Baba
Reffhan Balkan
- 157 17 Otoriteye Susamak: Mario Puzo’nun
Baba Adlı Romanı Üzerine
Sibel Mercan
- 167 18 Kapanış Konuşması
Sezai Halifeoğlu
- 171 Dizin

DERLEYEN

M. IŞIL ERTÜZÜN

Klinik psikolog. Psike İstanbul Türkiye Psikanaliz Çalışma Grubu ve Uluslararası Psikanaliz Birliği denetiminde psikanaliz eğitimini sürdürmektedir. İlgörü Psikoterapi Merkezi'nde çalışmaktadır. Psike İstanbul Psikanaliz Kitaplığı ve Psiko-kültürel analiz dergisi Suret'in Yayın Kurulu üyesidir. *Ergenlik: Anne Babalar ve Uzmanlar İçin Nirengi Noktaları* (2012) isimli kitabın çevirisini yapmıştır.

YAZARLAR

AYDAN ÖZDAĞLAR

Psikanalist ve psikiyatr. Freiburg Psikanaliz Cemiyeti'nin başkanı ve Freiburg Psikanaliz Enstitüsü'nde süpervizyon analistidir. Freiburg Üniversite Kliniği, Psikosomatik Hastalıklar Bölümü Psikanaliz Enstitüsü'nde eğitim görevlisidir. Alman Psikanaliz Cemiyeti (DPV), Uluslararası Psikanaliz Birliği (IPA) ve Alman Psikanaliz, Psikoterapi, Psikosomatik Bozukluklar ve Derin Psikoloji Cemiyeti (DGPT) üyesidir. "Developmental Processes and Identity Finding in Muslim Families" adlı DPV çalışma Grubu'nun başkanıdır. Çok sayıda makalesi yayınlanmıştır. "Bir şekilde değişik... Türk - Alman psikanalizlerdeki güçlükler" (Irgendwie anders... Über Schwierigkeiten in deutsch-türkischen Psychoanalysen) makalesi özellikle dikkat çekmiştir.

BELLA HABİP

Eğitim psikanalisti ve klinik psikolog. İstanbul Psikanaliz Eğitim, Araştırma ve Geliştirme Derneği (Psike İstanbul) kurucu üyesi ve eski başkanıdır. Dernek bünyesindeki Türkiye Psikanaliz Çalışma Grubu'nun Uluslararası Psikanaliz Birliği ile olan koordinasyonunu sağlamak ve eğitim komitesi danışmanlığını yürütmektedir. Uluslararası Psikanaliz Dergisi'nin (The International Journal of Psychoanalysis) Avrupa Yayın Kurulu'nun üyesi ve aynı derginin yıllığına Türkiye editörüdür. Yayınlanmış birçok makalesi bulunmaktadır. Psikanaliz üzerine yazılarından oluşan *Psikanalizin İçinden* (2007) isimli bir kitabı vardır ve *Benzimiz* (2002); *Neden Psikanaliz* (2003); *Kadınlık Yeniden* (2003); *Sevgi, Suçluluk ve Onarım* (2008); *Çocukluk Çağının Sıcığında* (2010) isimli kitapları yayına hazırlamıştır.

BERRAK CİĞEROĞLU

Psikanalist ve psikiyatr. Uluslararası Psikanaliz Birliği (IPA) üyesi ve Psike İstanbul Yönetim Kurulu üyesidir. Serbest çalışmaktadır.

DAVID MILLAR

Eğitim psikanalisti. Gramer ve Kimya eğitiminden sonra Teoloji okumuş ve bir süre papaz olarak görev yapmıştır. 1975 yılında görevinden ayrılmış, Londra Üniversitesi Birkbeck

Koleji’nde Psikoloji, Leeds Üniversitesi’nde Klinik Psikoloji eğitimini tamamlamıştır. On iki yıl boyunca Tavistock Kliniği Multidisipliner Erişkin Psikoterapisi Bölümü’nün başında bulunmuştur. David Millar Klein’ci bir analist olup Londra’da özel çalışmaktadır. Britanya Psikanaliz Cemiyeti üyesi ve eğitim ve süpervizyon analistidir. Çeşitli komiteler ve çalışma gruplarında; Öğrenci İzleme Komitesi’nde ve Eğitici Personel Komitesi’nde görev yapmıştır. Son dört yıldır Eğitim Komitesi’nin üyesi ve eğitim program sorumlusudur.

FLORENCE GUIGNARD

Eğitim psikanalisti. Fransız Psikanaliz Cemiyeti’nin Onursal Üyesi ve eski Başkan Yardımcısıdır. Annie Anzieu ile birlikte Avrupa Çocuk ve Ergen Psikanalizi Cemiyeti’ni kurmuştur. Cenevre doğumlu yazar İsviçre Bilimsel Araştırma Vakfına bağlı olarak klinik metodoloji alanında araştırmalar yürütmüş ve klinik psikologların eğitimlerini düzenlemiştir. Türkçede İthaki Yayınları’ndan *Çocukluk Çağının Sıcığında* (Ed. Bella Habip, 2010) adlı bir kitabı bulunmaktadır. 1998 yılında *Épîtres à l’objet (Nesneye Mektuplar)* adlı kitabı yayımlanmıştır. On yılı aşkın bir süredir Uluslararası Psikanaliz Yıllığı’nın Fransızca editörüdür. *Fransız Psikanaliz Dergisi (La Revue Française de Psychanalyse)* ve *Uluslararası Psikanaliz Dergisi (The International Journal of Psychoanalysis)* başta olmak üzere çeşitli psikanaliz ve çocuk psikanalizi dergilerinde makaleleri mevcut olup, aynı zamanda birçok yayının kurulunda da aktif rol üstlenmiştir.

GÜLER OKMAN FİŞEK

Prof. Dr. Güler Okman Fişek psikoloji lisans, klinik psikoloji yüksek lisans ve doktora derecesini A.B.D.’de tamamlamış ve Virginia ve Massachusetts Eyaletlerinde klinik psikolog olarak görev yapmıştır. 1977’den beri Boğaziçi Üniversitesi’nde Psikoloji Bölümü’nde öğretim üyeliği görevini sürdürmektedir. Fişek Boğaziçi Üniversitesi Psikoloji Araştırma ve Uygulama Merkezi’nin kurucusudur ve psikoterapi çalışmalarını bu merkezde sürdürmektedir. Fişek Türk Psikoloji Derneği eski başkanlarından olup hâlen TPD Psikoloji Programları Akreditasyon Üst Kurulu başkanıdır. Avrupa Psikologlar Dernekleri Federasyonu (EFP) nezdinde Psikoterapi Avrupa Ödüllendirme Komitesi üyesidir.

JACQUES DUFOUR

Tıp doktoru ve nöropsikiyatr ve eğitim psikanalisti. Meslek hayatı boyunca çeşitli psikiyatri kliniklerinde çalışmış, Psikiyatri Bölüm Başkanlıkları yapmıştır. Savoy Hastanesi Psikanalitik Psikoterapi Araştırma Merkezi’nin kurucusudur; psikanalitik ve sistemik terapilerin birlikte uygulandığı özel bir bölüm geliştirmiştir. Claude Bernard Üniversitesi, Lyon’da ve Pierre Mendes France Üniversitesi, Grenoble’da Çocuk Psikiyatrisi eğitimi vermiştir. Paris Psikanaliz cemiyetinin üyesidir. Çocuk, ergen, erişkin ve ileri yaşta bireylerle çalışmaktadır. Başta Fransız Psikanaliz Dergisi olmak üzere çeşitli psikanaliz dergilerinde makaleleri vardır. Ayrıca François Duparc ile birlikte kaleme aldığı *Jacques Lacan: Une Oeuvre au fil du miroir* (2010) ve Henri Vermorel ile birlikte yazdığı *Paradoxalité, Antoeidpe et Incestralité* (1997) adlı iki kitabı mevcuttur.

LOURDES VILLAFANA POO

Uruguay Psikanaliz Cemiyeti'ne bağlı çocuk, ergen ve erişkin psikanalisti ve psikolog. Meksika asıllı olan Villafaņa Poo, Montevideo'da (Uruguay) yaşamakta ve çalışmaktadır. Felsefe lisansı ve yüksek lisansının ardından Paris'te klinik psikoloji lisansüstü (DESS ve DEA) öğrenimlerini bitirmiş ve Paris Psikanaliz Cemiyeti'nde başladığı psikanaliz eğitimini Uruguay'da tamamlamıştır. Çocuk ve ergen psikanalizi ve psikoterapisi üzerine dersler vermektedir. Otizm, çocuk ve erişkin psikozları ve ergenlerin aileleriyle ilişkileri başlıca ilgi alanlarını oluşturmaktadır.

MELİS TANIK SİVRİ

Uluslararası Psikanaliz Birliği (IPA) üyesi psikanalist ve klinik psikolog. İstanbul Bilgi Üniversitesi'nde yarı zamanlı öğretim üyesi ve klinik süpervizördür. Psike İstanbul kurucu üyesidir. Uluslararası Psikanaliz Yıllığı Yayın Kurulu üyesidir.

NİLÜFER (GÜNGÖRMÜŐ) ERDEM

Psikanalist ve yazar. Psike İstanbul ve Uluslararası Psikanaliz Birliği (IPA) üyesidir. İstanbul'da serbest çalışmaktadır. Psike İstanbul psikanalist adaylarının Uluslararası Psikanaliz Birliği'ne bağlı eğitim programında eğitimcidir. Uluslararası Psikanaliz Dergisi'ne (International Journal of Psychoanalysis) bağlı Türkçe Uluslararası Psikanaliz Yıllığı Yayın Kurulu başkan yardımcısı ve çevirmenidir. Freud Konuşmaları (2008) ve Cinsiyetli Olmak (2007) isimli derleme kitaplarda makaleleri; Revue Française de Psychanalyse'de *La pièce vide* başlıklı makalesi yayımlanmıştır (2006). Bir Düşünce Bir Usta (2010) başlıklı derlemenin editörüdür. Büyük A adlı bir hikâye kitabı (1999) vardır.

REFHAN BALKAN

Psikanalist ve psikiyatr. Uluslararası Psikanaliz Birliği (IPA) üyesidir. Psike İstanbul psikanalist adaylarının Uluslararası Psikanaliz Birliği'ne bağlı eğitim programında eğitimcidir. Serbest çalışmaktadır.

SEZAI HALİFEOĞLU

Psikanalist ve psikiyatr. Uluslararası Psikanaliz Birliği (IPA) ve Psike İstanbul üyesidir. İstanbul'da serbest çalışmaktadır. Psike İstanbul psikanalist adaylarının Uluslararası Psikanaliz Birliği'ne bağlı eğitim programında eğitimcidir.

SİBEL MERCAN

Psikanalist ve psikiyatr. Uluslararası Psikanalist Birliği (IPA) üyesidir. Psike İstanbul'un kurucu üyelerindedir ve Psike İstanbul Psikanaliz Kitaplığı Yayın Kurulu üyesidir. Uluslararası Kendilik Psikolojisi Konseyi üyesidir. Hâlen Amerikan Hastanesi Psikiyatri Bölümü'nde çalışmaktadır.

ELIF ÜLKÜ GÜRİŞİK

Psikanalist ve psikiyatr. Britanya Psikanaliz Cemiyeti üyesi, Uluslararası Adli Psikoterapi Derneği kurucu üyesidir. Portman Kliniği eski öğretim görevlisi ve Başkan Yardımcısıdır. Aile İçi Çocuk Cinsel Tacizi kursu yürütücülüğü görevinde bulunmuştur. Tavistock ve Portman Kliniği Onursal Konsültanıdır.

YAVUZ ERTEN

Psikanalist ve klinik psikolog. Uluslararası Psikanaliz Birliği (IPA) ve Psike İstanbul üyesidir. Psike İstanbul Psikanaliz Kitaplığı Yayın Kurulu başkanıdır ve Psike İstanbul psikanalist adaylarının Uluslararası Psikanaliz Birliği'ne bağlı eğitim programında eğitimcidir. 1991 yılından bu yana kurucusu olduğu İçgörü Psikoterapi Merkezi'nde çalışmaktadır. İstanbul Bilgi Üniversitesi'nde yarı-zamanlı öğretim üyesidir. Psike İstanbul kurucu üyesi, eski başkan yardımcısı ve hâlen yönetim kurulu üyesidir. Psikanaliz üzerine yazılardan oluşan *Karanlık Odadaki Suretler* (2010) başlıklı bir kitabı vardır. *Psikanalizden Dinamik Psikoterapilere* (1999) kitabının Cahit Ardalı ile birlikte yazarıdır. *Psikanalizin Öteki Yüzü: Heinz Kohut* (2003) ve *Bilim ve Felsefe Açısından Ruhsallık Bilgileri* (2006) kitaplarının editörlerindedir. Psiko-kültürel analiz dergisi Suret'in Yayın Kurulu üyesidir.

Sunuş

Psike İstanbul Psikanaliz Kitaplığı 2010 yılında Türkiye Psikanaliz Çalışma Grubu Psike İstanbul tarafından, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları ile işbirliği içinde hayata geçirilen bir projedir. Amaç, Türkiye’de psikanalizin tanıtılması ve yaygınlaştırılması yolunda ruh sağlığı mesleklerinden olan okurların yanı sıra, alan dışından okurlara da ulaşabilmektir. Bir taraftan psikanalizin evrensel ilkelerinin tartışılmasına, diğer taraftan ülkemiz kültürünün psikanaliz kuramı ve uygulaması üzerine etkilerinin araştırılmasına zemin hazırlamak hedefler arasındadır.

İstanbul Psikanaliz Eğitim, Araştırma ve Geliştirme Derneği (Psike İstanbul) ruhsal mekanizmayı açıklayan bir kuram, ruhsal süreçleri araştıran bir yöntem, bu yönetime dayanan bir tedavi ve bu bilgiyi nesilden nesile aktaran bir gelenek olarak psikanalizi Türkiye’de tanıtmak, yaymak ve geliştirmek amacıyla 2003 yılında kurulmuştur. Uluslararası Psikanaliz Birliği (IPA) tarafından Türkiye Psikanaliz Çalışma Grubu olarak kabul edilen Psike İstanbul çatısı altında, Uluslararası Psikanaliz Birliği standartlarına uygun olarak psikanaliz eğitimi verilmektedir. Dernek çalışmalarının bir bölümü yalnızca üyesi olan psikanalistler ve psikanalist adaylarına açık şekilde sürdürülmektedir. Bir bölümü de ruh sağlığı alanında çalışan diğer meslektaşların ve/veya psikanalizle ilgilenen herkesin katılabileceği etkinlikler olarak yapılmaktadır. Psike İstanbul Psikanaliz Kitaplığı’nda yer alan kitaplar işte bu seminerlerin, konferansların, vaka çalışmaları ve sempozyumların canlı ortamında doğmaktadır.

Kitaplık hâlihazırda iki diziden oluşmaktadır: Bunlardan “Psikanaliz, Şimdi ve Burada” dizisi, Tũrkiye’de psikanalizin kurumsallaşması için yıllarca destek vermiş yabancı eğitim analistleri ile onlardan eğitim ve sũpervizyon almış yerli analistleri ve analist adaylarını bir araya getirmektedir. Her kitapta bir eğitimcinin kuramsal ya da klinik çalışmalarının çevirisi ile bir yerli analistin bu kitaba yŕnelik yorum, eleştiri ve katkılarından oluşan ŕzgũn yazılar yer almaktadır. Bu dizide ayrıca Psike İstanbul ũyesi analistlerin diğer ŕzgũn çalışmalarına yer verilmektedir. Dizinin adındaki “Şimdi” psikanalizin ağdaş gũndemini takip edebilme şansına gŕndermede bulunmaktadır. “Burada” kısmı ise dũnyanın dŕrt bir yanından gelen değerli analistlerin birikimleri ile burada psikanaliz ũzerine dũřũnen ve psikanalizi uygulayan kişilerin çalışmalarının harmanlanmasına olanak sağlayan canlı tartışma ve ũretim ortamını anlatır.

Kitaplığın diğer dizisi olan “Konferanslar” ise yerli analistlerin, analist adaylarının ve yabancı analistlerin Psike İstanbul çatısı altında gerçekleşen *Psikanalitik Bakışlar* sempozyumlarında, *Bir Dũřũnce*, *Bir Usta* adlı konferans ve vaka çalışması etkinliklerinde, *Sinema Akşamları* film gŕsterimi ve filmlerin yorumlanması, tartışılması çalışmalarında ve diğer konferanslarda yaptıkları konuşmaların metinlerini okurlara sunmaktadır.

Yayın Sorumluları

CũNEYT BİLEN - YAVUZ ERTEN - IŞIL ERTũZũN -

SİBEL MERCAN - ŐZDEN TERBAŐ

Giriş

Açılış Konuşması

AYLA YAZICI

Psike İstanbul'un Boğaziçi Üniversitesi Psikoloji Araştırma ve Uygulama Merkezi ile birlikte düzenlediği 5. Psikanalitik Bakışlar Sempozyumu'na hoş geldiniz.

“Aktarım-Karşıaktarım”, “Psikanalitik Çerçeve”, “Kayıp Nesne”, çeşitli gerekçelerle verilen iki yıl aradan sonra 2010'da yaptığımız “Düşler, Düşlemler, Masallar” ve nihayet 2011'de bu yılki konumuz olan “Baba İşlevi”ne geldik. Bu konuları seçmemiz herhâlde rastlantı olmasa gerek. Derneğimiz doğdu, aktarım-karşıaktarım (yansıtma ve yansıtmacı özdeşleşim kullanarak) ile bir varlığı oldu, çerçevesi oluştu ve kayıp nesneden sonra iki yıl sempozyumumuz kayboldu, sonra yaşayan her varlıkta olduğu gibi düşler, düşlemler ve masallar yerinde duramadı ve ortaya çıktı. Artık bir üçüncü gerekliydi. Böylece “Baba İşlevi”ne geldik.

Bu sempozyumumuzda yurtdışından ve derneğimiz üyesi analist ve adaylardan oluşan çok değerli konuşmacılarımız var. İlk panelimiz “Psikanaliz Kuramlarında Babanın Yeri”. Bu panel konumuza giriş paneli. Freud'un, Klein'in, Bion ve Winnicott'un kuramlarında babanın yeri ve anlamı tartışılacak. Derneğimiz psikanalistleri Berrak Cigeroğlu “Melanie Klein Kuramında Dişil Dönem: Nesne Değişiminden Simgeleştirmeye Giden Yolda Baba İşlevi”, Nilüfer Erdem “Kökensel Düşlemler ve Baba İşlevi”, Sezai Halifeoğlu ise “Babanın Alfa İşlevi”nden söz edecekler. Bella Habip ise tartışmacı olarak “Kulisteki Baba: Winnicott ve Yapıtı” başlığı ile panele katkıda bulunacak.

Giriş panelinden sonra üç değerli konuşmacımızın konferansları var. Daha önce de bir çok etkinliğimize katılan Fransız Psikanaliz Cemiyeti'nden eğitim analisti Florence Guignard “Baba, Sen Kimsin? Baba İşlevi ve Ötekinin Keşfi” başlıklı konuşmasında baba olma sürecinden söz edecek. Paris Psikanaliz Cemiyeti üyesi eğitim analisti Jacques Dufour “Tümgüçlülüğün Ölümünden Doğan Hakikat; Baba Cinayeti” başlıklı konuşmasında “baba cinayeti” kavramını, Freud'dan başlayarak, Lacan ve Bion'un yaklaşımlarıyla tartışacak. Uruguay psikanaliz cemiyeti üyesi psikanalist Lourdes Villafana'dan ise siyasi nedenlerle yaşamının bir bölümünde hapiste kalmak zorunda kalan Uruguay'lı bir doktorun yaratıcı süreci nasıl kullandığını “Yaratıcı Sürecin Hapiste Hayatta Kalma Stratejisi Olarak Kullanılması” ismiyle dinleyeceğiz.

Yarın programımız “Aktarım-Karşıaktarımda Baba İşlevi” ismi ile David Millar'ın konferansı ile başlayacak. Britanya Psikanaliz Cemiyeti üyesi eğitim analisti olan David Millar kendi analiz vakalarından birinin sürecini bizlerle paylaşacak. Daha sonra bir panelimiz var. “Baba İşlevleri, Babalık Hâlleri: Araştırmaların Düşündükleri” başlıklı konuşmasıyla Boğaziçi Üniversitesi Psikoloji Bölümü Öğretim Görevlisi Klinik Psikolog Güler Fişek'i, “Baba İşlevi - Dayı İşlevi: ‘Oğlan Dayıya...’” başlığıyla derneğimiz psikanalisti Yavuz Erten'i, “İnfertilite ve Üremeye Yardımcı Tedaviler Bağlamında Baba İşlevi” başlığıyla derneğimiz üyelerinden M. Işıl Ertüzün'ü, “Yeminli Bakireler: Dişilin Reddi ve Baba İşlevi” başlığıyla derneğimiz psikanalisti Melis Tanık Sivri'yi dinleyeceğiz.

Sonraki konferans “Çocukluk çağında baba tarafından korunma ihtiyacının şiddetine benzer şiddette başka bir ihtiyaç tespit edemiyorum” (Freud, 1930: Uygarlığın Huzursuzluğu)” başlığıyla Aydan Özdağlar'a ait. Kendisi Freiburg Psikanaliz Cemiyeti'nin başkanı ve Freiburg Psikanaliz Enstitüsü'nde süpervizyon analisti. Bu konferansa Britanya Psikanaliz Cemiyeti üyesi, psikanalist Elif Ülkü Gürışık tartışmacı olarak katılıyor.

Sempozyumumuzun son panelinde “Babalar: Kısıtlayıcı mı Yoksa Özgürleştirici mi?” başlığıyla derneğimiz psikanalisti Refhan Balkan, “İtaate Susama: Mario Puzo'nun Baba Adlı Romanı Üzerine” ile derneğimiz üyesi Sibel Mercan yer alıyorlar.

Bu yılki sempozyumumuzu başarıyla düzenleyen bilimsel kurula ve düzenleme kuruluna, konuşmacılara ve siz değerli katılımcılara teşekkür ederim.

Psikanaliz Kuramlarında Babanın Yeri Paneli Açılış Konuşması BELLA HABİP

Derneğimizin 5. Psikanalitik Bakışlar Sempozyumu'nun konusu Baba İşlevi ve baba temasını daha önceki sempozyumlarımızda farklı bağlamlarda dolaylı olarak ele almıştık. Örneğin 2007 yılında *Psikanalitik Çerçeve* konulu sempozyumumuzda psikanalitik çerçevenin babaya işaret eden bir üçüncü olarak psikanalitik alanı düzenlediğini gördük. Keza *Kayıp Nesne* (2008) sempozyumunda ise, ilk nesnenin kaybı sorunsalında, babanın duyu dünyasından zihin dünyasına geçişi nasıl sağladığını, patolojik durumlarda sorunlu bir anne içe atımının babaya giden yolun önünü nasıl kapadığını dolaylı olarak gördük. Bu sempozyumda ise, baba ve onun işlevi doğrudan ve çeşitli açılardan ele alınacak. Tabii baştan söyleyelim, psikanalizin kastettiği baba ruhsal babadır; baba işlevinden kastettiğimiz toplumun, herhangi bir toplumun babaya atfettiği toplumsal bir rol değildir. Burada söz konusu olan ruhsal babadır. Babanın sağladığı ruhsal işlevdir.

Ruhsal baba derken neyi kastediyoruz? Biz psikanalistler davranışlardan, görünür içerikten çok ruhsal temsillerle ilgileniriz. Ruhsal temsillerin davranışlarımıza yön verdiğini düşünürüz. Baba sadece birlikte olduğu kadını hamile bırakarak babalığa kavuşan erişkin bir erkek midir? Örneğin bir bebek açısından düşünürsek baba neyi temsil etmektedir? Kimdir bu baba? Bebeğin ve daha sonra çocuğun psikoseksüel gelişiminin farklı evrelerinde baba konusunda farklı temsillere sahip olduğunu görüyoruz.

En başta, bebeğin yaşamının ilk aylarında, baba, anne-olmayan'ı temsil eder ve varlığı temel bir olumsuzlukla eşdeğerdir. Baba bir yabancıdır ve

istenmeyen bir varlıktır bebek için. Daha sonra, tabii her şey yolunda giderse, baba, bu olumsuz figürden, ‘anneden farklı olan’ diye tabir edebileceğimiz bir başka figüre doğru evrilir; hatta bir etaptan sonra nesne değişiminin değerli öznesi hâline gelir. Babanın bu olumsuz figürden, anneden farklı ve daha ilginç bir figüre doğru evrilmesi belirli bir ruhsal inşaatı, ruhsal çalışmayı gerektirecektir. Bu evrilme sürecinde baba ve anne figürleri birbirlerinden ayrışacak, farklı özdeşleşimlerin yolunu açacaktır.

Baba paradigması Freud’un tüm yapıtına damgasını vurur. Bu paradigmayı *Psikanaliz Kuramlarında Baba’nın Yeri* adlı açılış panelimizde Freud’un yapıtında olduğu kadar Melanie Klein, Wilfred Bion ve D.W.Winnicott’ın yapıtlarında da ele alacağız.

Freud başlangıçta kuramında babayı merkeze alarak, iğdiş olma karmaşası üzerinden babanın iğdiş edici yönü üzerinde durdu. Freud’da anne ilk baştan çıkarıcıdır ve iğdiş ediciliği pek yoktur. Anne Freud için kaybolmuş cennettir. Babanın sahneye girmesi ise çocuğun cennetten kovulmasıyla eşdeğerdir. Babayı bu bağlamda enstest yasağını tesis ederek bebek ile anne arasındaki sembiyozu son veren ve bebeği topluma, ailenin dışına açan toplumsal bir görevi üstlenen bir figür olarak gördük. Bu figürdeki babayı Lacan simgesel baba olarak tanımlar ve ruhsallığın gelişimindeki simgeleştirici gücü bu simgesel babaya atfeder. “Babanın Adı” kavramıyla Lacan babanın çocuğuna kendi soy ismini vererek antropolojik özelliğine ve aile birimi üzerindeki seçeresel otoritesine işaret eder.

Arkaik yani imgelemdeki ilk annenin yarattığı endişenin kuramlara da yansyarak, psikanalistlerin başlangıçta babanın düzenleyici ve simgesel rolü üzerine odaklanmasını kışkırttığı birçok yazar tarafından vurgulanmıştır. Nitekim Freud’un *Totem ve Tabu*’sunda sözünü ettiği tümgüçlü babanın, imgesel bir figür olarak arkaik anneyi temsil ettiği de ileri sürülmektedir. Anneye ve kadına karşı duyulan endişe ve kaygının rahme geri dönüş ve enstest düşlemleriyle birleşince babanın düzenleyici ve enstesti engelleyici veçhesi doğal olarak öne çıkmıştır. Ama baba ruhsallığın inşasında bu simgesel veçhesinden çok daha fazlasını temsil eder.

Babayı bu kadar soyut bir figüre indirgemek yeterli midir? İlk sahnenin aktörü Baba, eril cinsiyetine özgü özellikleriyle, özellikle sesiyle ve fiziki varlığıyla bebeğin daha anne karnında iken varlığını keşfettiği bu baba, bir simgeden çok daha fazlasını bize sunmakta değil midir? Annenin karnında iken sesinden keşfedilen bu baba daha sonra annenin zihnindeki yeriyle de bebeğin ruhsallığının oluşum sürecinde ilk üçgeni sağlayacaktır. Nitekim psi-

kanalizin ilk yıllarında Oidipus üçgeni çerçevesinde ele alınan baba, daha sonraki yıllarda anne-bebek ilişkisi, bebek gözlemleri, kadın cinselliği, dişil ve annesel üzerine yapılan araştırmaların ışığında farklı bir çerçevede ele alınacaktır. Bu araştırmaların ve aynı zamanda antropologların da bize öğrettiği temel bir bulgu vardır: Baba farklılığı temsil eder ve bu temsil üzerinden her sisteme bir yeniyi, daha önce hiç olmamış bir unsuru katar. Bir anlamda baba hem soyun devamlılığını sağlar hem de bu devamlılığa yeni bir unsur katar. Bu yeni unsur diyebileceğimiz şey babanın kendi iç özdeşleşimlerinden kazandığını kendi çocuğuna aktarmaktaki becerisidir. Çağdaş psikanaliz işte buradaki ruhsal babanın üzerine eğilmektedir. Bu baba, küçük çocuklukta baba, daha sonra Oidipus karmaşasında öldürölen baba, ergenlikte gözden düşen baba, sonra tamir edilen baba ve sonunda kayıp baba şeklinde bir dizi temsili de beraberinde getirecektir. Bu temsiller farklı baba işlevlerini bize anlatacaklardır.

Ben şimdi *Psikanaliz Kuramlarında Baba'nın Yeri* adlı açılış paneline sözü vermek istiyorum.